

КРАТКИ ОБОБЩЕНИ РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ ОТ АНКЕТНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ В ПЕРИОДА 2007-2009 ГОДИНА

През отчетния период редовно са провеждани:

- Анкети със студентите за оценка на обучението по отделните учебни дисциплини (анкетна карта № 1);
- Анкети със студентите за цялостната организация и управление на учебния процес (анкетна карта № 2).
- Анкети със завършващи и завършили обучението си студенти (анкетна карта № 3);
- Анкети с преподавателите за отношението и активността в учебния процес на обучаваните от тях студенти, както и за собственото им научно развитие и за условията на работа във Филиала (анкетна карта № 4);
- Анкети с дипломираните се студенти за проследяване на реализацията им (карта, която се попълва от абсолвентите в деня промоцията им).

I. Анкета № 1

Анкетите са провеждани през месеците май и юни след приключване на лекциите и упражненията по дисциплините, избирани за съответната година на лотариен принцип за всяка специалност и курс, както и за всяка от категориите – задължителни, избираеми и факултативни дисциплини.

За различните години в разглеждания период, както дисциплините, така и преподавателите и анкетираните студенти, в по-голямата си част, са били различни, което е предпоставка за по-голямо разсейване на обобщените данни. Освен това преобладават така наречените ординарни (наличие на наредба на съответните категории) качествени данни. Ето защо за кратко обобщаване на резултатите за периода е удобно да се използва като характеристика т. нар. медианен клас, който изразява „средното“ мнение, т.е. „типичния“ отговор на анкетираните студенти, а следователно и на голяма част на студентите от Филиала. Ясно е, че ако относителната честота (изразена в проценти) за един клас не е под 50%, то той е и „модален“, т.е. ако преобладаващата част (над 50%) от анкетираните дават един и същи отговор, то той се явява и „типичен“ отговор. Кратките резултати по въпроси относно подредените избираеми отговори са както следва:

1.1. „Средният“ успех от следването до момента:

За целия период анкетираните с добър успех са около 49%, но не са малко и студентите с много добър успех – 40%.

1.2. Въпроси относно студентското участие в учебния процес

Преобладаващата (при това твърде хомогенна) част от анкетираните – около 70%, са категорични, че посещаването на лекции и упражнения допринася за усвояването на материала, предвиден по учебната програма, което е показател за добра мотивация от тяхна страна.

Също голяма част от анкетираните – над 60% са участвали във всички упражнения и са изпълнили възложените им самостоятелни работи.

Над 50% от анкетираните през периода са присъствали на по-голямата част от лекциите и упражненията.

През 2007 година „средното“ мнение за причината за непосещаване на занятията се изразявало с „трябва да работя и нямам време“ – 38,9%. През 2009 година преобладават анкетираните, които твърдят, че са посещавали занятия – 54,18%. Причините за по-голямото участие в учебния процес са повишената мотивация на по-голямата част от студентите, периодичните проверки за присъствие от страна на преподавателите и отдел „Учебен“, по-голямата ангажираност на студентите с учебна дейност и др.

1.3. Въпроси относно организацията на обучението

Твърде голяма част (70%) от анкетираните са единни в твърдението, че предвидените в учебния план и лекции и упражнения по съответната учебна дисциплина са достатъчни за

качествена подготовка по нея. Също толкова (70%) от анкетираните отговарят, че са се провели всички предвидени в разписанието лекции и упражнения и считат, че редовното провеждане на лекциите и упражненията допринася за успешното усвояване на учебния материал.

1.4. Въпроси относно учебното съдържание

Като „средно” мнение на анкетираните през разглеждания период могат да се окачествят следните твърдения:

- учебното съдържание, което те усвояват е „по-скоро сложно” (около 46%)
- професионалната приложимост и полезност на усвоените знания и умения е на средно ниво (около 45%)
- включените теми и проблеми са „по-скоро актуални” (около 40%)

1.5. Въпроси относно качеството на преподаването

Преобладаващата част (над 70%) от анкетираните за периода са на мнение, че:

- темпът на преподаване на знания е „нормален”;
- преподавателят е добре подготвен и има педагогически опит;
- преподавателят е толерантен и умее да установява и поддържа контакт с аудиторията;
- преподавателят е достъпен и отзивчив за контакти със студентите извън часовете.

През 2007 година преобладаващата част от анкетираните – 62% считат, че „всеки път” преподавателят е бил толерантен и коректен в отношенията си със студентите, а през 2009 година това мнение изразяват 46,43% от анкетираните. Също през 2007 година преобладава мнението, че учебният материал се преподава на „много достъпен език” (60%), а през 2009 година това мнение изразяват 44,36%, като 46,30% считат, че преподаването е на „средно достъпен език”. Пак през 2007 година повечето от анкетираните – 59% са категорични, че преподаването е на академично равнище, а през 2009 година на същото мнение са 37%, но пък 48,62% на този въпрос отговарят с „по-скоро да”. Отново през 2007 година по-голямата част (56%) от анкетираните оценяват работата на ръководителя на упражненията като „много добра”, а през 2009 година такава оценка дават 47,39%. Като „средно” мнение на анкетираните през 2007 година може да се оцени твърдението, че преподавателят в „по-малката част” чете и диктува предварително написани лекции, а през 2009 година това става „само в някои случаи”. Предполага се, че това се дължи на факта, че през периода се е увеличил дялът на преподавателите, които използват мултимедия и други интерактивни елементи в лекциите си.

Като „типично” мнение на анкетираните през разглеждания период може да се счита, че в „по-голяма част” преподавателят говори увлекателно и въвлича студентите в дискусия, както и че стимулира свободно участие на студентите в творческо и нестандартно мислене.

Огромна част (от 70 до 93%) от анкетираните през периода са категорични че с обучението си по съответната учебна дисциплина те са:

- получили познания в научната област, в която са имали предварително формиран интерес;
- формирали интерес към малко позната научна област;
- научили нови за тях неща (теории, понятия, факти);
- научили полезни за бъдещата им професионална реализация знания и умения;

На предоставената им възможност да изразят други мнения, анкетираните посочват преобладаващо позитивни становища като:

„много добри преподаватели”, „формират у нас повече интерес към научната дисциплина и ни помага да опознаем и обикнем историята си и да познаем културата в миналото ни”, „научихме полезни за бъдещата професионална реализация знания и умения”, „доста полезни, интересни и актуални знания и умения, които биха могли да влезнат в употреба както в професионален, така и в битов аспект” и много други.

II. Анкета № 2

Както при предходната анкета и тук преобладават ординарните качествени данни, поради което също ще използваме като характеристика медианния клас, изразяващ „средното” мнение („типичния” отговор) на анкетираните студенти.

II.1.С категоричното „да”, анкетираните считат, че:

- учебните дисциплини, които изучават допринасят за:
  - развитието на общата им култура;
  - на професионалната им подготовка.
- знанията и уменията, които усвояват са:
  - актуални и отразяват постиженията на науката;
  - актуални и ориентирани към потребностите на практиката.
- Разписанието, по което се провежда учебния процес е добро и дава възможност за самостоятелна работа.
  - Лекциите, които посещават са съдържателни и интересни.
  - Упражненията, в които участват, позволяват да изградят:
    - способност за творческо мислене;
    - способност за вземане на решения;
    - умения за работа в екип;
    - комуникативни умения.
  - Самостоятелните и екипните задачи (реферати, домашни работи, курсови проекти и др.) са полезни и необходими.

II.2. Анкетираниите „във висока степен“ (при възможни отговори „да“; „във висока степен“; „в известна степен“; „не“):

- намират че:
  - библиотеката във Филиала разполага с необходимата им литература;
  - интернет услугите са достъпни за тях;
  - административното обслужване е на добро равнище;
  - във Филиала има условия за спорт.
- смятат че:
  - преподавателите им са толерантни, комуникативни и мотивирани в работата си със студентите:
    - учебниците и учебно-помощните материали са достъпни и подпомагат обучението им.

II.3. Като отговарят „в известна степен“ (при възможни отговори „да“; „във висока степен“; „в известна степен“; „не“), анкетираниите с резерви считат, че:

- социалните условия (стипендии, общежития, стол, почивна база) са добре решени;
- преподавателите им са добре подготвени и познават новостите в научната област, в която работят;
  - материалната база е добра;
  - учебно-техническите средства са съвременни и подпомагат учебния процес.
- са запознати с:
  - научните изследвания на преподавателите им;
  - научноизследователската програма на Филиала.
- във Филиала на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в Смолян се:
  - преподава на високо академично равнище;
  - работи с добре подготвени и отдадени на работата си преподаватели;
  - толерира творчеството, инициативата, самостоятелното мислене;
  - уважава индивидуалните способности и се насърчава индивидуалното развитие на студентите.

„Типичен“ отговор на анкетираниите студенти по отношение на въпроса „Запознати ли са с научното издание на Филиала“ е „не“, но 40% отговарят „в известна степен“.

II.4. Според „средното“ мнение на анкетираниите:

- Знанията и уменията, които те усвоявате са анахронични и самоцелни (забележка: този резултат противоречи на резултатите в точка II.1.).
  - Разписанието, по което се провежда учебният процес, е:
    - напрегнато и ограничава възможностите за самостоятелна работа;

- съобразен по-скоро с интересите и възможностите на преподавателите, отколкото с тези на студентите.

• Самостоятелните и екипните задачи са самоцелни и безполезни (този резултат също противоречи на „средното“ мнение по групата въпроси П.1.).

III. Анкета № 3 (Провежда се със завършващи студенти)

III.1 Налице е нарастване в сравнение с 2007 г. на процентната част от анкетираните, които считат че:

А) по-голямата част от преподавателите са добри специалисти, а така също и добри педагози (от 86% на 95%).

Б) чрез обучението си във Филиала, студентите са развили:

- способност за творческо мислене (от 84% на 100%);

- аналитични умения (от 86% на 95%);

- умения за работа в екип (от 83% на 90%);

- способност за работа с научна литература (от 80 на 90%).

III.2. Повечето студенти отбелязват, че:

А) дипломата от ПУ се посреща добре от работодателите (около 80%);

Б) организацията на учебния процес е добра (около 66%);

В) ще си намерят работа по специалността (66%);

Г) чрез обучението си в университета са развили чуждоезикови знания и умения (60%);

Д) административното обслужване на студентите е на равнище (58%);

Е) вече работят (53%);

Ж) материалната база създава условия за работа (50%).

Тъй като голяма част от анкетираните оценяват високо компетентността и преподавателските умения на академичния състав и дават позитивни оценки в т. III.2., то 80% от тях биха препоръчали на техни познати да продължат образованието си във Филиала. Този факт се потвърждава и от добрите резултати по изпълнението на плана за прием за учебната 2009/2010 г.

III.3. Забелязва се намаляване на процентната част от завършващите, които считат, че:

- чрез обучението си в университета са развили компютърни знания и умения – от 72% на 50%;

- библиотеката разполага с необходимата литература – от 60 на 40%.

IV. Анкета № 4

Тази анкета е част от инструментариума на Системата за осигуряване, поддържане и развиване на качеството на обучението и на академичния състав. Целта на провеждането ѝ е да се проучи мнението на преподавателите за отношението и активността в учебния процес на обучаваните от тях студенти, както и преценката им за собственото им научно развитие и за условията на работа във Филиала. Търсят се също конструктивни предложения и идеи за оптимизиране на тези условия и повишаване качеството на обучението на студентите и научното и методическо израстване на преподавателите.

За отбелязване е, че резултатите от проведените анкети по годините в разглеждания период, са идентични, което се дължи на факта, че няма съществена промяна в преподавателския състав, както и в качеството на студентските групи в този период. Накратко тези резултати са:

Според повечето от анкетираните преподаватели във Филиала на ПУ „Паисий Хилендарски” град Смолян:

A1) по-голямата част от студентите:

- са мотивирани да повишават образованието си и усвоят професия;

- са с подчертан стремеж да получат диплома;

- посещават редовно лекции, участват активно в упражненията, изпълняват поставените им задачи за самостоятелна работа;

- усвояват общоприети концепции и понятия;

- мотивират преподавателите да разнообразяват формите на работа;
- студентите предпочитат да ползват само записките от лекциите си и предимно препоръчаните учебници и учебни пособия;
- повечето студенти предпочитат да бъдат проверявани и оценявани на първо място чрез писмен тест, на второ място – устен изпит – беседа върху предварително зададен въпросник.

A2) малка част от студентите:

- проявяват интерес към изучаваните проблеми и имат подчертан интерес към актуални проблеми на практиката;
- провокират преподавателите с интересни въпроси и позиции;
- самостоятелно търсят и ползват допълнително научна литература.

B1) От анкетираните преподаватели:

- всички работят с безсрочен трудов договор;
- преобладават жените – те са три четвърти от състава;
- най-малък е относителният дял на преподавателите до 30 г.

B2) Повечето преподаватели преценяват, че:

- научното им развитие е много добро и нормално като значителна част от тях имат научна степен;
- в работата си се стремят да запознаят студентите с основните теории и понятия, с резултатите от научните им изследвания, както и с методологията и методиките за научни изследвания;

- извършват изследователска работа самостоятелно, без финансова подкрепа;

- публикуват своите научни изследвания предимно в България – в сборници от научни форуми, в годишника на Филиала и научните трудове на Университета, в списания, намират други издания, публикациите в чужбина са значително по-малко.

- повечето от преподавателите са удовлетворени от условията на работа във Филиала.

В края на Анкета № 4 преподавателите имат възможност, ако желаят, да предложат на ръководството на Филиала идеи за решаване на проблеми. Ето някои от тях:

- да се модернизират условията за учебна и научна работа;
- да се засилят финансовите ресурси за библиотеката с цел обогатяване със съвременна научна литература;
- да се предлагат нови актуални специалности;
- да се стимулира мотивираността на преподаватели и студенти;
- да има достойно заплащане на труда на преподавателите, т.е. не по-ниско от това на колегите в Пловдив и Кърджали;
- да се изисква дисциплина и контрол за всички във Филиала;
- да продължат усилията за оптимизиране на административния персонал
- да се санкционира, според правилника, неизпълнението на норматива;
- да се заплащат часовете, взети над норматива и др.

Докладът на Филиалната комисия по качество за резултатите от Анкета № 4 през 2008 г.е представен на разширен Директорски съвет (протокол № 11 от 08.IX.2008 г.).

V. Анкетна карта за реализацията на кадрите от специалностите във Филиала:

Обобщени данни от анкетирането на абсолвентите – Випуск`2009, проведено на 12.12.2009 г.

V.1. Анкетирани абсолвенти:

- Общо бакалаври за Филиала – 63,29%; най-много са анкетираните от специалността „ЕООС” – 72,22%; следват – педагогическите специалности – 64,62%; „Туризъм” – 62,37% и „Маркетинг” – 58,06%.

V.2. Работещи абсолвенти Випуск`2009 към 12.12.2009 г.:

- Общо бакалаври за Филиала – 40,63%; най-големият дял работещи са от специалността „ЕООС” - 61,54%; следват педагогическите специалност – 42,86%; „Туризъм” – 40,00% и „Маркетинг” – 22,22%

V.3. Работещи абсолвенти по придобитата специалност:

- Общо бакалаври за Филиала – 20,31%; най-големият дял работещи по специалността си са „ЕООС” – 23,08%; „Маркетинг” – 22,22%; педагогическите специалности 21,43% - „Туризм” – 18,18%.

V.4. Работещи, но не по придобитата специалност:

- Общо бакалаври за Филиала – 20,31%; най-големият дял работещи, но не по специалността си „ЕООС” 38,46%; следват „Туризм” – 21,82%; педагогическите специалности 21,43%; „Маркетинг” 0%.

V.5. Продължаващи образованието си по магистърски програми:

- Общо бакалаври за Филиала – 41,98%; най-голям дял – „Маркетинг” 55,56%; следват педагогическите специалности 45,24%; „ЕООС” – 38,46%; и „Туризм” 36,21%.

V.6. Продължаващи образованието по специалността си:

- Общо бакалаври за Филиала – 38,17%; най-голям дял – „Маркетинг” 55,56%; следват педагогическите специалности 4,48%; „ЕООС” – 38,46%; и „Туризм” 31,03%.

V.7. Продължаващи образованието по магистърски програми, но не по специалността си:

- Общо бакалаври за Филиала – 3,82%; най-голям дял, макар и незначителен – „Туризм” – 5,17%; следват педагогическите специалности (единствено специалността „БЕАЕ”) – 4,76% и „ЕООС” и „Маркетинг” по 0%.

Коментар

Немалкият процент на завършилите абсолвенти, които не работят и не учат, се дължи на факта, че неприсъствалите, а следователно и неанкетираните (37%), в деня на промоцията студенти, всъщност работят и не са освободени от директорите и работодателите си.

Работещите по някои педагогически специалности абсолвенти са невисок процент, защото повечето от тях се дипломираха през месец октомври 2009 г. и не успяха да подадат в нужния срок - 30 август, документи за работа в РИО. Това се потвърждава и от факта, че успешното дипломиране на абсолвентите от БЕИ още през юли им позволи 80% от тях да започнат работа като учители. Високата реализация на завършилите БЕИ, които по принцип по-трудно намират свободни учителски места в сравнение с БЕАЕ, подсказва, че завършилите БЕАЕ и БЕИ имат големи възможности за работа в училищата. Едновременно с това завършилите, които не започнали като учители и от двете специалности, намират работа в други области на дейност. Това показва, че пазарът има нужда от кадри с подготовка, която е близка или която включва професионалната подготовка на специалистите ни.

Трябва да се отбележи, че 10% от завършилите БЕАЕ не работят и не продължават образованието си в България, защото се подготвят за магистратура в чужбина (Дания), посещават специализирани курсове и се явяват на тестове.

Процентът на продължаващите образованието си по магистърски програми абсолвенти от педагогическите специалности е сравнително висок, което говори за техните професионални амбиции. Например абсолвентите от БЕАЕ са сравнително дефицитни кадри, поради което те имат възможност да избират по-добре платена работа от учителската, което определя интереса им към магистратури, които не са свързани с тяхната специалност.

По-ниският процент на продължаващи обучението си абсолвенти от някои педагогически специалности (напр. БЕИ) се дължи на факта, че те желаят първо да се утвърдят като компетентни специалисти в училище, за да разчитат на постоянно място, а след това ще надграждат.

Що се отнася до все още не добрите, според очакванията, данни по реализацията на кадрите от специалност „Туризм”, то това се дължи на факта, че зимния сезон на курортите в Средно-родопската област към датата на анкетирането (12.12.2009 г.) все още е в процес на подготовка и активиране. Също така се очаква по-ефективно оползотворяване на туристическите ресурси в региона след разкриването на ГПКК Златоград – Термес и други запланивани такива пунктове на междуправителствено равнище между България и Гърция.